

Sn. Metin Sözenle,

Başlık, giriş v.s. redaksiyonu ile, GEMER-UEB
sayfasında; "haftanın yansı" olarak önem...

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIKLARININ BİRLEŞTİRİLMESİ KONUSUNDA NOTLAR

Oktay Ekinci

y.mimar
(30.Mart.2003)

Kültür ve Turizm Bakanlıklarının birleştirilmesini öngören yeni yasal düzenleme, bugünlerde TBMM'nin ilgili komisyonlarında görüşülmektedir ve yakında Genel Kurul'un onayına da sunulacaktır. Özellikle ABD'nin Irak saldırısına kilitlenen gündem nedeniyle kamuoyunun görüş ve tartışmalarından uzak bir yasama süreci içinde gerçekleştirilmek üzere olan bu birleşmenin, ülkemize ve ulusumuza getireceği olumsuz sonuçlar aşağıda özetlenmektedir. İlgililerin ve tüm duyarlı çevrelerin, bu sürece bir an önce müdahale etmeleri dileğiyle...

1-DEVLETİ KÜÇÜLTMEYE "KÜLTÜRDEN" BAŞLANAMAZ...

Siyasal iktidarın bu konudaki temel gerekçesi; "devleti küçültmek; bakanlık sayısını azaltmak..."v.b. hedeflere dayanıyor...Bu bir genel tercih olsa bile, devletin görevlerinde ve kamusal sorumluluklarının azaltılmasında, işe önce "kültürden" başlamanın ne denli yanlış ve "gelişmemiş" bir görüş olduğunu aynı siyasilere mutlaka anlatmak gerekiyor.

2-KÜLTÜR, YEGANE "EVRENSEL" GÜVENCEMİZDİR...

Çünkü "kültür", bir ulusun ve bir ülkenin en köklü "varlık güvencesidir"...Atatürk; daha o yıllarda bile ; "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür" sözünü de boşuna söylememiştir...Kaldı ki bugün, gerek kurucuları arasında olduğumuz Avrupa Konseyi'nin, gerekse ortaklık adayı olduğumuz Avrupa Birliği'nin hemen tüm ana metinlerinde; "kültürün yaşamsal önemi ve değeri" sayısız kez vurgulanmaktadır...Dahası, bu birlikteliklerin öncelikli amacının; "çeşitlilik içinde ortak bir Avrupa Kültürünü sürekli ve kalıcı kılmak" olduğu da yine sayısız belgede yazılmış; Türkiye de bunu kabul etmiştir...

3-TÜRKİYE’NİN DÜNYAYA VERDİĞİ SÖZLERLE ÇELİŞMEKTEDİR.

Öte yandan, **Birleşmiş Milletler** ve **UNESCO** kaynaklarında da her ülkenin kendi kültür zenginliğini “**bağımsız ve özerk kamusal ve özel kurumlar**” eliyle koruyup, geliştirmesi önemle tavsiye edilmektedir...Bu konudaki çok sayıda sözleşmenin altındaki “**Türkiye Cumhuriyeti**” imzası da diğer uluslar arası anlaşmalardan farklı olarak, insanlığa karşı “**Anadolu**” adına verilmiş bir evrensel söz değeri taşımaktadır.

4-DÜNYA’DAKİ ÖRNEKLERDE BU DUYARSIZLIK YOKTUR

Nitekim, devletlerin kültür alanındaki yükümlülükleriyle ilgili kamusal örgütlenmesinde; kültürün “**turizmle**” aynı kurumsal yapı içinde ele alındığı bir başka ülke bulmak da zordur...

Bir çok ülkede kültür bakanlıkları bizdeki gibi bağımsızken, bazı ülkelerde de Cumhuriyet’imizin kuruluş yıllarındakine benzer şekilde “**eğitim bakanlıklarıyla**” birlikte düzenlenmiştir. Kimi Latin Amerika ülkelerinde ise “**kültür ve ekoloji bakanlığı**” şeklindedir ve aslında bunun bile “**doğa ile yaşama kültürü**” arasındaki bağlar nedeniyle, akılcı bir anlamı vardır...Ancak, kültürünü sadece bir “**turizm kaynağı**” olarak gören, yani; “**kendi halkı için değil turistler için değerli bulan**” bir ülke ise yoktur.

5-“ANADOLU KİMLİĞİ” ve UYGARLIK BİLİNCİ YADSINMAKTADIR..

Kaldı ki kültürün bir başka hizmet alanına “**eklemlenmesini**” akla getirebilecek en son ülkenin de **Türkiye** olması gerekir...Çünkü gerek Asya, Ortadoğu ve Kafkasya’yla da tarih boyunca etkileşim içinde olan binlerce yıllık **Anadolu**, gerekse Avrupa ve Balkanlarla aynı ilişkileri aynı derinlikte yaşamış bir **Trakya**, yeryüzündeki doğu ve batı kültürlerinin tarih boyunca zengin bir “**Türkiye kültürünü**” yaratan ortak geçmişleriyle, dünyanın en köklü ve en birikimli kültür coğrafyasıdır...

Böylesi bir ayrıcalığı en önemli ve eşsiz bir kimlik ve kalkınma kaynağı olarak görmesi gereken hükümetin, tutup “**devleti küçültme**” adına Kültür Bakanlığını yok etmeye kalkışması ise tarihe ve geleceğe karşı onarılması zor bir sorumsuzluk olacaktır.

6-KÜLTÜR, TURİSTLERE GÖSTERİ DEĞİL, YAŞAM BİÇİMİDİR...

Kültür ve turizmi “**birbirine bağımlı**” gören anlayış ise yine kültürü sadece turistlere folklorik gösteriler; ziyaret edilen tarihi merkezler ve ören yerleri; kimi geleneklerin “**animasyon**”ları olarak kabul etmelerinden kaynaklanıyor. Oysa kültür zenginliğimiz bütün bunları da

yaratan ulusal ve evrensel tüm değerlerimizdir. Kimliğimiz, geçmişimiz, onurumuz, her şeyimizdir.

Örneğin, bir halk aşığı, hiç turist görmese bile bu kültürü devam ettiriyor; eski evlerimizi sadece turistler baksınlar ya da kalsınlar diye değil, bizden olan mekanlarda yaşamayı sürdürebilmek ve çağdaş yapılarımızı da bu birikimlerden esinlenerek yaratabilmek için korumaya çalışıyoruz...

Özellikle de Kültür Bakanlığı'nda yerel sanatların geliştirilmesinden bale ve operaya; geleneksel seyirlik oyunlarımızdan bugünün tiyatrosuna; hatta sinemadan grafik sanatına, yöresel yemeklerden saray mutfağına; halı-kilim sanatımızdan dokumacılığa, resim ve heykelden hat sanatımıza ve atasözlerimizden şiir ve edebiyatımıza kadar, kültürün hemen her dalındaki **“devlet desteği ve korumacılığını”** esas alan kamusal hizmetlerin nedeni de hiçbir zaman turistik pazarlama değildir; kendimiz ve kendi geleceğimiz içindir...

Kültür ve turizm bakanlıkları birleştiğinde, bütün bu zenginliklerle ilgili karar ve öncelikler, hem kurumsal yapılanmanın dayatmasıyla, hem de aynı kurumu yaratan **“kültür yoksunu anlayışın”** yönlendirmesiyle ağırlıklı **“turizm”** hedefine bağlanacaktır. Böylece, son zamanlardaki tek kutuplu dünyanın ve özellikle ABD'ye endeksli yeni dünya düzeninin **“küresel tek tip kültür dayatması”** da amacına daha uygun bir yapılanmanın rahatlığı içinde kendi değerlerini etkin kılacaktır.

7-YAKIN GEÇMİŞİN “VAZGEÇİLMİŞ” DENEYİMİ İNCELENMELİDİR.

Aslında Türkiye, bu birleşmenin **“yanlışlığını”** yakın geçmişte bizzat **“deneyerek”** görmüş ve kısa sürede de **“vazgeçmiş”** bir ülkedir...1980'lerdeki **“Kültür ve Turizm Bakanlığı”** deneyimine ait belgeler incelendiğinde, aynı yapılanmanın neden devam ettirilmediği ve kültür ile turizm arasında, sanılanın aksine, hem **“kültür aleyhine”**, hem de **“turizmi bile kültür bilincinden uzaklaştıran”** bir kan uyuşmazlığının bulunduğu açıkça görülecektir...

Henüz 15 yıl bile geçmeyen bu deneyimin siyasi ve bürokrasideki yöneticileri dinlenmeden, yeniden aynı hatayı işlemek, en basitinden ciddi bir **“yönetim zaafiyeti”** değil midir? Özellikle Kültür Bakanlığındaki deneyimli ve birikimli kadroların da bu birleşmeye karşı oldukları bilindiği halde aynı konuda ısrarlı olmak ise akla başka türlü **“çıkar beklentilerini”** getirmektedir.

8-“SİT”LERDEKİ İMAR BEKLENTİLERİ BELİRLEYİCİ OLAMAZ.

Nitekim, bu beklentilerin en popüleri de “Sit alanlarındaki turizm yapılaşmasına getirilen korumacı önlemlerden kurtulmak” isteğidir... Özellikle, 12 Eylül 1980 darbesinin “parlementosuz” dönemine ait düzenlemeleri olan ve tarihsel-kentsel-doğal alanlarda bile “ayrıcalıklı imar izinleriyle” çevreyi tahrip edici şekil ve yoğunlukta turizm yapıları inşaasına “sadece Turizm Bakanlığı kararıyla” olanak sağlayan “turizmi teşvik” mevzuatının bu tahribatına karşı en güçlü ve tek güvence, Kültür Bakanlığı’na bağlı Koruma Kurullarında alınan SİT kararları ile bunlara bağlı olarak getirilen imar kısıtlamalarıdır...

Şimdi, aynı mevzuat ortadan kaldırılmadan, hatta benzer ayrıcalıklı yatırımların tahribatlarına karşı tarihsel ve doğal çevrenin gözetilmesi kurallarını bile devreden çıkartan yeni düzenlemelere paralel olarak iki Bakanlığın birleştirilmesi durumunda ise; Sit’lerin korunmasındaki bu “bağımsız ve özerk kamusal irade” de yok edilecek; ormanlarda, kıyılarda, tarihi ve doğal koruma alanlarında turizm adına yaratılan işgalci ve çıkarıcı yapılaşmanın önü daha da açılmış olacaktır...

SONUÇ OLARAK: Kültür ve turizm Bakanlıklarının birleştirilmesi girişimi; Türkiye’nin kimlik, varlık ve yaşam değerlerini hiçe saymak; Anadolu’nun sahibi olma bilincini tümüyle terk etmek; dünya ve Avrupa ile bütünleşmede kişiliksiz bir konuma doğru sürüklenmenin önünü açmak; ülke ve ulus değerlerini talana tam teslim etmek ve bizi “biz” yapan değerlerimiz üzerindeki devletin kamusal sorumluluklarını etkisiz kılmak demektir...

Özellikle “küresel tek tip kültür dayatmasının” giderek yoğunlaştığı bir dönemde ve dünyanın “medeniyetler arası uygarlık yarışına” yeniden önem verdiği bir süreçte, bizi hemen her ülkeden daha güçlü kılacak tarihsel ve doğal mirasımızı böylesine “gözden çıkartan” bir anlayışın, “muhafazakar” siyasetle gündeme gelmesi ise bu iktidarın kendi tarihsel referanslarına karşı da sorumsuzluk içinde olduğunu göstermektedir...

30 Mayıs 1453

550 Kuruluş yılı için

31'inde "Bilim ve Sanat Merkezi"

30
~~30~~